

บทที่ 12

สังคրามโลกครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1914-1918)

12.1 วิกฤติการณ์ของประเทศไทยทางตะวันตก

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยซึ่ก็โลกตะวันตกในระยะเวลา 100 ปีก่อน ค.ศ. 1914 มีได้รุ่ดหน้าไปเพ่าที่ควร แต่ในระยะหลัง ค.ศ. 1914 สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศไทยเหล่านี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงอันเนื่องมาจากการวิกฤตการณ์ ต่อไปนี้

(1) การเกิดสังคրามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ได้ก่อให้เกิดความสูญเสีย อย่างมหาศาลซึ่งมีสามารถประมาณค่าได้ต่อทรัพย์สิน สินค้าและบริการ ตลอดจนชีวิตของมนุษย์ อย่างมากนายโดยเฉลพะสังครามโลกครั้งที่ 1 ได้ก่อให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ไปอย่างมาก

(2) เกิดความตกต่ำทางเศรษฐกิจ (Economic Depression) ในปี ค.ศ. 1920/21 และในปี ค.ศ. 1929/36 ความตกต่ำทางเศรษฐกิจในครั้งหลังสุดนี้ ทำให้ผลผลิตทางอุตสาหกรรมของประเทศไทยต่างๆ ในบุโรปรวมทั้ง รัสเซีย ลดลงประมาณร้อยละ 30 ในช่วง ระยะปี ค.ศ. 1929 - 32 ในขณะที่รายได้ประชาชาติของสหรัฐ อเมริกา ก็ลดลงประมาณครึ่งหนึ่ง ระหว่างปี ค.ศ. 1929 - 30 ความเดือดร้อนในครั้งนั้น เป็นบทเรียนให้ประเทศไทยต่างๆ ศึกษาเรื่องสถาเหตุและพยายามหาทางป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ในทำนองนั้นอีก

(3) การเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจ และการเมืองของกลุ่มผู้มีผลประโยชน์ต่างๆ ในสังคมทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นอย่างรุนแรง อำนาจทางเศรษฐกิจซึ่งเคยอยู่กับบรรดาเจ้าของที่ดินและศานจักร ได้เปลี่ยนมาอยู่กับบุคคลกลุ่มใหม่ในสังคม ผลที่ตามมาก็คือ บรรดาคนงานหรือกรรมกรในประเทศไทยต่างๆ ทางตะวันตกเกิดความรู้สึกว่า พวกตนถูก

ก็จึงบ่เมหงอย่าง ไม่เป็นธรรมจากนายข้าง จึงได้มีการรวมกลุ่มกันในรูปของ สหพันธ์ กรรมกร(Trade Union) และพรรคราษฎรเมือง (Political Parties) เพื่อรักษาผลประโยชน์ของ ตนและเพื่อตอบโต้กับนายข้างและนายทุน ชนชั้นแรงงานเริ่มตระหนัก ในความสำคัญของ ตน ทำให้ชนชั้นต่างๆหันมาประนีประนอม เพื่อมิให้เกิดข้อขัดแย้งอัน จะทำให้เกิดความ เสียหายขึ้นต่อการดำเนินกิจการของตนซึ่งต้องอาศัย คนงาน ซึ่งส่งผล ให้เกิดความ เจริญก้าวหน้า ในกิจการอุตสาหกรรม และ ธุรกิจการค้า ในระยะต่อมา

(4) เกิดการเปลี่ยนแปลงในดุลยอำนาจของประเทศต่างๆในโลก ศูนย์กลาง เศรษฐกิจ ได้เคลื่อนขยายจากประเทศทางยุโรปตะวันตกไปยังประเทศอเมริกา การเปลี่ยน แปลงดังกล่าว ได้ก่อให้ เกิดสถานการณ์ตึงเครียดขึ้นเนื่องจาก ประเทศที่เคยเป็นประเทศ มหาอำนาจในยุโรปตะวันตก ไม่ยอมรับประเทศอำนาจใหม่ และ ไม่ยอมร่วมมือกับประเทศ ที่ตัดตอนอำนาจของตนไป ในขณะที่ประเทศทางยุโรปตะวันตกประสบกับความวุ่นวาย นั้น ประเทศรัสเซีย ได้สร้างสมอำนาจทางเศรษฐกิจ และ แสนยานุภาพทางทหารขึ้นอย่าง รวดเร็ว และ ยิ่งใหญ่มากพอ ที่จะคุก ตาม ประเทศ ฝ่ายตะวันตกได้ ในขณะเดียวกัน ประเทศอาณานิคมของยุโรปตะวันตก ได้เริ่มแยกตัวและ ประกาศ อิสรภาพโดย ไม่ขึ้นกับ อดีตมหาอำนาจในยุโรปตะวันตกต่อไป ปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้ประเทศ ในยุโรป ตะวันตก ตระหนักในสภาพที่แท้จริงของตน จึงจำเป็นต้องร่วมมือ กับประเทศ มหาอำนาจ ใหม่เพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น

12.2 สงครามโลกครั้งที่ 1 (First World War)

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ประเทศในทวีปยุโรปตะวันตก ถูกคลื่นอำนาจลง คือ การเกิดส าร ะ ภ า ต ห ะ ต ร ั ง ท ี่ 1 (1914-1918) ซึ่งการสู้รบส่วนใหญ่เกิดขึ้นในทวีปยุโรป ทำให้เกิดความสูญเสียอย่าง ใหญ่หลวงคิดเป็นเงินประมาณ 603,570 ล้านดอลลาร์ จำนวนทหารที่ทำ การสู้รบ

กันรวมทั้งสิ้น 65 ล้านคน ในจำนวนนี้เสียชีวิต 9 ล้านคน หายไป 5 ล้านคน พิการ 7 ล้านคน บาดเจ็บสาหัสและไม่สาหัสประมาณ 15 ล้านคน

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดจากการแบ่งขั้นทางค่านเศรษฐกิจ การเมือง ความรู้สึกในชาตินิยมของประเทศต่างๆ และการรวมกลุ่มกันของ ประเทศที่มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองร่วมกัน โดยในปี ค.ศ. 1907 ประเทศในยุโรปได้แบ่งแยกออกเป็น 2 ฝ่าย คือ กลุ่มน้ำหนาจากตุรกี(Central Power) ซึ่งประกอบด้วย อังกฤษ เยอรมันนี ออสเตรีย-ฮังการี และอิตาลี และฝ่ายพันธมิตร(Afflies) ซึ่งประกอบด้วย อังกฤษ ฝรั่งเศส และรัสเซีย เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งแรกในปี ค.ศ. 1914 แต่ละฝ่ายต่างก็คิดว่า ตนจะมีชัยชนะฝ่ายตรงข้ามอย่างรวดเร็ว แต่ปรากฏว่า สงครามมิได้สิ้นสุดลง ง่ายๆ กดับ ยึดเยื่อ อกไปนาน และได้มีการซักชวนประเทศอื่นเข้าร่วมในสงคราม หรือให้การสนับสนุนฝ่ายตน เช่น ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น เป็นอาณาจักร ของอังกฤษ และฝรั่งเศส ประเทศต่างๆ ในทวีปอเมริกาใต้ และในทวีปเอเชีย รวมทั้ง ประเทศไทยได้ประกาศ ตัวเข้า เป็นฝ่ายพันธมิตร ในขณะที่ก่อตั้ง มหา อำนาจ ตุรกี และบล็อกการเรีย ดังนั้นในปี ค.ศ. 1917 การสู้รบจึงได้เกิดขึ้นเกือบทั่วทั้ง ทวีปยุโรป โดยใช้ทวีปยุโรปเป็นเวทีสงคราม สำหรับประเทศที่วางแผน ตัวเป็นกลาง ไม่เข้ากัน ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ สเปน สวิตเซอร์แลนด์ ปอร์ตุเกส เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน และ เคนมาร์ก

ในระบบแรกของการสู้รบในสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นการสู้รบ กันทาง ทหาร เท่านั้น แต่เมื่อสงครามได้ยึดเยื่อเป็นเวลานาน ได้ทำให้เกิดมีการ สู้รบทางเศรษฐกิจขึ้นด้วย โดยฝ่ายสัมพันธมิตรพยายามปิดกั้นมิให้เรือสินค้าส่งเสบียงอาหาร ให้แก่ ฝ่ายมหาอำนาจ ตุรกี ในขณะที่ฝ่ายมหาอำนาจตุรกี กำลังทำการต่อสู้กับฝ่ายสัมพันธมิตร ทั้งสองฝ่ายได้ใช้นโยบายในประเทศ ของฝ่ายสัมพันธมิตร เช่น กันประเทศคู่สัมภารามทั้งสองฝ่ายได้ใช้ นโยบายภายในประเทศ

ควบคุมภาวะเศรษฐกิจของตนเพื่อส่งเสริมอำนาจทางทหาร พยายามเร่งการผลิตทั้งทาง อุตสาหกรรมและเกษตรกรรมเพื่อสำหรับเป็นอาหารและอาวุธยุทธปกรณ์ในการ สงเคราะห์

ในเดือน มีนาคม ค.ศ. 1915 ฝ่ายสัมพันธมิตรประสบผลสำเร็จ ในการปิดล้อม ท่าเรือของเยอรมันทำให้สินค้าที่ประเทศต่างๆ ส่งไปยังเยอรมันนีลดลงเหลือเพียง 2 ใน 3 ของปริมาณสินค้าที่เคยส่งไป พอกลางปี ค.ศ. 1917 เกิดภาวะการขาดแคลนอาหาร อายุ่ง รุนแรง ในเยอรมันนี ทำให้ผลผลิตเกษตรบางชนิด เช่น หัวผักการเทอร์นิพ (Turnips) ซึ่งเคย ใช้เป็นอาหารสำหรับสัตว์ กลายมาเป็น อาหารหลักของชาวเยอรมัน การส่งยางดิบ มาจัง เยอรมันนีก็พอลอย หยุดชะงักไป ทำให้เกิดการขาดแคลนยาง เพื่อผลิตล้อขานพาหนะ รถขนส่ง และรถบรรทุกในเยอรมันนี้จึงต้องใช้ล้อเหล็กแทนยาง น้ำมันที่ใช้ปูรุงอาหาร น้ำมันหล่อลื่น และน้ำมันเครื่องแทบทาไม่ได้เลย ในระยะเวลาดังกล่าว

ในขณะเดียวกันทางฝ่ายมหาอำนาจต้องกลางกีด้วยต้องฝ่ายสัมพันธมิตร โดยการ โจมตีเรือสินค้าของฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งก็ประสบผลสำเร็จเช่นกัน ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1915 เยอรมันนีได้ประกาศให้น่านน้ำบริเวณรอบเกาะอังกฤษเป็นเขตสงคราม เยอรมันนีจะจมเรือของฝ่ายสัมพันธมิตรทุกลำที่อยู่บริเวณนี้ และได้ขอให้เรือของ ประเทศที่ เป็นกลางแล่นออกจากบริเวณน่านน้ำดังกล่าวให้หมด เยอรมันนีได้ใช้เรือดำน้ำ ทำลายเรือ สินค้าของอังกฤษรวมทั้งเรือของชาติพันธมิตรอื่นๆ เป็นจำนวนมาก ทำให้ ชาวอังกฤษและ ชาติอื่นๆ ต้องเสียชีวิตในเรือสินค้าเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม ค.ศ. 1915 เรือสินค้า ชื่อ ลูซิตานिय่า(Lusitania)¹ ของอังกฤษพ้ออมด้วยเรือ สินค้าอเมริกันอีก หลายลำ ได้ถูกทำลายยับเยิน ต่อมาในเดือนมกราคม ค.ศ. 1917 เยอรมันนี ได้ประกาศอีกว่า จะทำลายเรือของฝ่ายสัมพันธมิตรให้สิ้น ฝ่ายสัมพันธมิตร ได้สัญญาเรือสินค้ารวมระหว่าง ขันน้ำ 11 ล้านตัน ในจำนวนนี้ เป็นเรืออังกฤษรวม ระหว่างขันน้ำ 7.76 ล้านตันจากจำนวนเรือ

¹ Lusitania คือ เรือสินค้าของอังกฤษซึ่งถูกเยอรมันนียิงจม ทำให้มีผู้เสียชีวิต 1,153 คน รวมทั้งชาวอเมริกันด้วย ทำให้อเมริกาประกาศ สงครามกับเยอรมันนีในสงครามโลกครั้งที่ 1

สินค้าที่อังกฤษ มีอยู่ทั้งสิ้นรวมระหว่างขับน้ำ 19 ล้านตัน ความ สูญ เสียดังกล่าวรวมทั้งสินค้า ที่บรรทุกในเรือด้วย ทำให้เกิดการขาดแคลนข้าวสาลีอย่างรุนแรง ในประเทศอังกฤษ ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1917 ปริมาณข้าวสาลี ในอังกฤษมีเหลือ พอดำรงการบริโภคได้เพียง 8 สัปดาห์เท่านั้น

การขาดแคลนอาหารและสินค้าของประเทศคู่สัมพันธ์ทั้งสองฝ่าย ทำให้รัฐบาล ของประเทศเหล่านั้น หันมาสนใจเรื่องเศรษฐกิจภายในประเทศโดยการวางแผนทาง เศรษฐกิจ การ ควบคุมและส่งเสริม กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ภายในประเทศมากขึ้น ดังนั้น แม้การสู้รบทะยังคงดำเนินอยู่ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จำเป็นต้อง กระทำไป พร้อมๆ กัน

ในประเทศเยอรมันนี ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่เรียกว่า "War Raw Material Department" เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและ เร่งผลผลิตต่างๆ ซึ่ง ไม่อาจซื้อจากภายนอก ประเทศได้ในระยะสั้น ควบคุมการใช้สินค้า และวัตถุดิบเพื่อให้เกิดประโยชน์มาก ที่สุด สำหรับประเทศที่เข้าร่วมสัมพันธ์อื่นๆ ก็เช่นกัน ได้มีการจัดตั้งหน่วยงาน ขึ้นเพื่อทำ หน้าที่ดังกล่าว เช่นกัน

ภาวะการขาดแคลนอาหารนับเป็นปัญหาที่รุนแรงเป็นพิเศษ เพราะประเทศคู่ สัมพันธ์ส่วนใหญ่ (ยกเว้นสหราชอาณาจักรและรัสเซีย) เป็นประเทศที่ ต้องพึ่ง อาหาร จากต่าง ประเทศ ซึ่งในประเทศเหล่านี้ ได้มีการตั้งคณะกรรมการควบคุมอาหาร เพื่อทำหน้าที่ ในการ กำหนดราคางานค้า และปันส่วนอาหารบางชนิดที่มีปริมาณจำกัดพร้อมทั้ง ห้ามการจำหน่าย สินค้านางชั้นดีในวันที่รัฐบาลไม่ได้ออนุญาต

ประเทศทางฝ่ายสัมพันธมิตร ได้รับความเดือดร้อน อย่างมากจากการขาดแคลน อาหาร จึงทำให้ประเทศเหล่านี้ร่วมมือกันในด้านเศรษฐกิจ โดยในระยะ เริ่ม แรก ของ สัมพันธ์ ประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสพยายามแบ่งขันกันซื้ออาหารจากต่างประเทศ โดย ให้ ราคาสูงแบ่งกันซึ่งทำให้ทั้งสองประเทศต้องเสียเปรียบพ่อค้า ต่อมากลุ่มประเทศทั้งสอง ได้

พระหนัก ถึงความจริงข้อนี้ จึงได้ร่วมมือกันจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง ชื่อ Anglo French Board ทำหน้าที่ในการจัดซื้ออาหารร่วมกัน ทำให้ประเทศหันสองมือมาจดต่อรอง ในการซื้ออาหารจากต่างประเทศมากขึ้น ในเดือน พฤษภาคม ค.ศ. 1916 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ขึ้นอีกชุดหนึ่ง ชื่อ Interallied Wheat Executive เพื่อทำหน้าที่ในการจัดสรร ข้าวสาลีให้กับ ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร ที่ขาดแคลน อาหาร ความร่วมมือกันดัง กล่าวของ ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร ได้นำไปสู่ ความร่วมมือ กันในด้านต่างๆ ทั้ง ในระหว่าง สหภาพ และหลังสงคราม

การขาดแคลนกำลังคน นับเป็นปัญหาสำคัญของประเทศต่างๆ ที่อยู่ในภาวะ สงคราม การระดมพล หรือเกณฑ์พลเมืองไปเป็นทหาร ทำให้ไม่มีกำลัง แรงงานเพียงพอ ในการผลิตสินค้าและยุทธปัจจัยได้เท่าที่ต้องการ ได้มีการเกณฑ์แรงงาน สตรี คนชา拉 และ เด็กเข้าร่วมในกระบวนการผลิตอย่างขนาดใหญ่ เช่น ประเทศอังกฤษ และฝรั่งเศส ได้ เกณฑ์แรงงานจากประเทศอาณานิคมของตนเข้ามาช่วยทำการผลิต ส่วนในประเทศ เยอรมันนี ได้ตรากฎหมายขอภาคบังหนึ่งเรียกว่า National Service Law เมื่อเดือน ธันวาคม ค.ศ. 1916 เพื่อเรียกเกณฑ์พลเมืองที่เป็นชายอายุระหว่าง 17 - 60 ปี เข้าทำงาน ตามที่รัฐกำหนด สำหรับประเทศที่เข้าร่วมสหภาพอันทางประเทศ ได้จ้างพลเมืองของ ประเทศใกล้เคียงทำงาน โดยการจูงใจด้วยค่าจ้างแรงงานในอัตราสูง

ปัญหาการเงิน ก็นับเป็นเรื่องสำคัญเช่นกันที่ประเทศต่างๆ ต้องร่วมมือกัน ในประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร ได้มีการเปลี่ยนแปลง อัตราภาษี ที่จัดเก็บภาษีในประเทศให้สูงขึ้นเพื่อ เพิ่มรายได้ให้แก่รัฐ เพื่อให้เกิดความยุติธรรม และ ควบคุมการใช้จ่ายของประชาชนด้วย อาทิ เช่น ภาษีที่เก็บจากกำไร ภาษีที่เก็บจากสินค้าฟุ่มเฟือย และภาษีการบริโภค นอกจากนั้นยังได้มีการ นำเอาภาษีประเทศใหม่ๆ เข้ามาใช้ด้วย เช่น ภาษีรายได้ ภาษีการค้า ภาษีศุลกากร ทำให้ประเทศต่างๆ มีรายได้เพิ่มขึ้น ในปี ค.ศ. 1914-1918 ฝรั่งเศส มีรายได้ จากภาษีเพิ่มขึ้น 2 เท่า ในขณะที่ประเทศอังกฤษ มีรายได้ จากการภาษีเพิ่มขึ้น 3 เท่า

ในระหว่างสังคրามโอลิมปิกครั้งที่ 1 ประเทศไทยเข้าร่วมทำสังคրาม มีความจำเป็น ต้องใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าหรือผลิตเสบียงอาหารตลอดจนยุทธปัจจัยต่างๆ เป็นจำนวนมาก ในขณะที่ผลผลิตต่างๆ เกิดการขาดแคลน ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ ปริมาณเงินที่นำออกใช้จ่ายอย่างมากนั้น ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรงขึ้น ระดับราคาสินค้า ทั่วไปในประเทศไทยต่างๆ เพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ในประเทศไทยเยอร์มันนี ปริมาณเงินหมุนเวียน เพิ่มขึ้นประมาณ 5 เท่า ระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปสูงขึ้นประมาณ 2 เท่า ส่วนประเทศไทย ทางฝ่ายสัมพันธมิตร ภาวะเงินเพื่อไม่รุนแรงเท่าในประเทศไทยเยอร์มันนี เพราะได้มีการช่วยเหลือทางการเงินระหว่างประเทศในฝ่ายสัมพันธมิตร โดยประมาณร้อยละ 15 ของค่าใช้จ่าย ของกลุ่มประเทศสัมพันธมิตร ได้จาก ความช่วยเหลือ ทางการเงิน ในรูป เงินยืม¹ โดยสหราชอาณาจักร ได้ให้ความช่วยเหลือคิดเป็นเงินประมาณ 7,077 ล้านดอลลาร์ อังกฤษ ให้ความช่วยเหลือคิดเป็นเงินประมาณ 7,014 ล้านดอลลาร์ และ ฝรั่งเศส ให้ความช่วยเหลือคิดเป็นเงินประมาณ 2,238 ล้านดอลลาร์

12.3 ผลงานเศรษฐกิจหลังสังครามโอลิมปิกครั้งที่ 1

สังครามโอลิมปิกครั้งที่ 1 ได้สืบสุค砻เมื่อประเทศไทยเยอร์มันนี ยอมลงนามในสัญญาหยุดยิงในวันที่ 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 1918 ซึ่งหมายความว่า ฝ่ายมหาอำนาจ ตอนกลาง เป็นฝ่ายแพ้และฝ่ายสัมพันธมิตรมีชัยในการสังครามอันยาวนานถึง 4 ปี อย่างไรก็ตาม ความเสียหายอันมหაศาล ได้เกิดขึ้นแก่ทั้งสองฝ่าย นอกจากความสูญเสียทางวัสดุ ศึกษาน้ำหนา ซึ่ง ตลอดจนชีวิตทหารและพลเรือน แล้วยังมีปัญหา ทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่ติดตามมา เช่น

¹ เงินยืมดังกล่าวอยู่ในรูปสินค้าต่างๆ โดยประเทศไทยฝ่ายสัมพันธมิตร(ผู้เชื้อ)มีต้องหาเงินมาจ่ายทันที แต่กำหนดให้ชำระเดือนภายในห้าสัปดาห์ เงินยืมโดยภารีเบรจ นำไปให้รัฐบาลประเทศไทยต่อ ต้องพึ่งเงินของชาติ ให้จ่าย อย่างมาก many จึงทำให้ปริมาณเงิน ของประเทศไทย เนื่องจาก ไม่เพิ่มขึ้นมากในขณะเดียวกันบริมาณสินค้ามีเพิ่มขึ้นต่อไป

- (ก) ความขัดแย้งอย่างรุนแรง ได้เกิดขึ้นระหว่างชนชั้นกรรมมาซีพกับนายจ้าง
- (ข) ทรัพยากรถลายอย่างที่ร้ายแรงมากไปในยานสังคม ทำให้ไม่เพียงพอ กับความต้องการ ของโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เปิดดำเนินการในยาน สังคม และแม้ ยานจะได้ยุติแล้วก็ยังไม่สามารถทำการผลิตได้อีกเดียว
- (ค) ระบบการค้าระหว่างประเทศได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบที่เดิมไปด้วย ปัญหา
- (ง) การว่างงาน ได้เกิดขึ้นอย่างรุนแรง เมื่อกองทหารจำนวนมาก ที่ถูกเกณฑ์ เพื่อรับในยานสังคม ได้รับการปลดประจำการบุคคลเหล่านี้ ได้เข้าร่วม กับชนชั้นกรรมมาซีพ อีนๆ เข้าควบคุมอำนาจทางการเมืองของประเทศต่างๆ

ในประเทศรัสเซีย ได้มีการปฏิวัติล้มล้างระบบทรัมมี คือ พระเจ้า尼โโกลัสที่ 2 และ ได้จัดตั้งระบบคอมมิวนิสต์ขึ้น ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1917 ในประเทศอังกฤษ ก็มีการเปลี่ยน แปลงระบบการปกครองเป็นแบบเผด็จการ ในปี ค.ศ. 1919 ในอิตาลี กรรมกร ได้เข้ายึด โรงงานอุตสาหกรรมและบรรดาอสังหาริมทรัพย์ในประเทศเยอรมันนี ออสเตรีย บุล加เรีย และเตอร์กี ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง เป็นระบบสังคมนิยม ในประเทศ อังกฤษ ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา มีการนัดหยุดงานเกิดขึ้นหลายครั้ง สำหรับประเทศใน ยุโรปตอนกลางและยุโรปตะวันออก มีการปฏิรูปที่คืบหน้าเพื่อแบ่ง ที่ดินผืนใหม่ ของนายทุน ให้แก่ประชาชนทั่วไป ความยุ่งยากที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทำให้ผลผลิตของประเทศต่างๆ ได้รับ ความกระทบกระเทือนไปด้วย นั่นคือ ผลผลิตโดย เกลี้ยงของประเทศในยุโรปลดลงประมาณ ร้อยละ 23-30 เมื่อเทียบกับผลผลิตในปี ค.ศ. 1913

การฟื้นฟูและบูรณะประเทศหลังสังคมนั้น เป็นภาระหนักของประเทศต่างๆ เพราะ โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เคยผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ ต้องเปลี่ยนเครื่องจักรกล มา ผลิตสินค้าภายในระยะเวลาไม่นานหลังจาก สังคมสงบแล้ว ประเทศต่างๆ ก็สามารถ พัฒนาเศรษฐกิจของตนขึ้นสู่ระดับก่อนเกิดสังคม ได้ ฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับ

ความบอบช้ำจาก สงกรานโลกครั้งนี้ สามารถเพิ่มระดับการ ผลิตทางอุตสาหกรรม จนทำให้ กับระยะก่อนสงกรานได้ในปี ค.ศ.1924 และผลผลิตทางเกษตรกรรม ได้ในปี ค.ศ. 1925 และต่อมาในปี ค.ศ. 1926 ประเทศผู้นำทางฝ่ายสันนิหรรมทั้งรัสเซีย ที่สามารถ คืน สภาพเศรษฐกิจเข้าสู่ระดับก่อนสงกรานได้

ในส่วนการค้าต่างประเทศนั้น สงกรานโลกที่เกิดขึ้น ทำให้ตลาดสินค้าต่างๆ หลาย แห่งได้เปลี่ยนแปลงไป เช่น ในปี ค.ศ. 1921 ประเทศอังกฤษสามารถส่งออกสินค้าได้เพียง ครึ่งหนึ่งของมูลค่าสินค้าออกทั้งหมดก่อนสงกรานในปี ค.ศ. 1913 ในขณะที่ผลผลิตทาง อุตสาหกรรมของสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 22 และญี่ปุ่น เพิ่มขึ้น ถึงร้อยละ 36 ในปี ค.ศ. 1920 เมื่อเทียบกับผลผลิตในปี ค.ศ. 1913 การพัฒนาอุตสาหกรรม และเศรษฐกิจของ ประเทศต่างๆ เหล่านี้ ได้อาศัยการสั่งซื้อวัตถุคิดต่างๆ เพื่อป้อนโรงงาน อุตสาหกรรม ภายในประเทศเพื่อทำการผลิตอย่างขนาดใหญ่ ในปลายปี ค.ศ. 1928 ประเทศที่เริ่มการ พัฒนาอุตสาหกรรม 10 ประเทศในทวีปยุโรปตะวันตก ที่สามารถพัฒนาตัว เองจนมี คุณภาพค้าเกินดุล

อุปสรรคประการหนึ่งที่ทำให้การค้าระหว่างประเทศของประเทศต่างๆ ในยุโรป ตะวันตกไม่สามารถก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็วคือ อัตราการค้า(Terms of Trade) ซึ่งเป็น อัตราส่วนระหว่างราคาของสินค้าออกต่อราคาของสินค้าเข้า ราคาของ สินค้า ส่งออกของ ประเทศในยุโรปตะวันตกในระยะนี้อยู่ในระดับต่ำกว่าราคาของ สินค้าเข้าเมื่อเทียบกับ ระยะก่อนสงกราน ทำให้ประเทศเหล่านั้น ขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ เพื่อนำ มาซื้อ สินค้าเข้า

นอกจากนี้ ความวิตกในเรื่องความมั่นคงทางการเมือง ที่เป็นเครื่องกีดขวาง การขยาย ตัวทางการค้าระหว่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ได้ออกกฎหมายจำกัดคนเข้า เมืองโดยได้กำหนดจำนวนชาวต่างประเทศ ที่จะเดินทาง เข้ามา อยู่ในสหรัฐอเมริกา ในแต่ ละปีไม่เกินร้อยละ 3 ของชาวต่างประเทศสัญชาตินั้นที่อยู่อาศัยในสหรัฐอเมริกามา ตั้งแต่

ปี ค.ศ. 1910 (กฎหมายฉบับนี้ได้ยกเว้นสำหรับชาวต่างประเทศ ที่มาจากยุโรป ตอนเหนือ เท่านั้น) ซึ่งมีผลทำให้แรงงานในสาขาต่างๆ ของสหราชอาณาจักรไม่เพียงพอต่อความต้องการ การบูรณะประเทศหลังสงครามและข้อผูกพันเกี่ยวกับการใช้หนี้สินประเทศต่างๆ ที่ได้กู้ยืมมา ก็เป็นอุปสรรคขัดขวางการเจริญทางการค้าระหว่างประเทศด้วย

12.4 การชดใช้ค่าเสียหายอันเนื่องจากสหกรณ์ครั้งที่ 2

เมื่อสหกรณ์สันสุดลง ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรในยุโรปต้องการให้ประเทศเยอรมันนีรับผิดชอบในการชดใช้ค่าเสียหายและค่าใช้จ่ายทั้งหมดของฝ่ายสัมพันธมิตรที่เกิดจากสหกรณ์ ในขณะที่สหราชอาณาจักรมีความเห็นว่าประเทศเยอรมันนี ควรชดใช้ค่าเสียหายเป็นจำนวนเท่าที่เยอรมันนี สามารถจะชดใช้ได้หลังจากได้ฟื้นฟูประเทศและพัฒนาเศรษฐกิจได้ก้าวหน้าพอสมควร จากความเห็นที่แตกต่างกันดังกล่าวนี้ จึงได้มีการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับจำนวนเงินที่เยอรมันนีควรชดใช้โดยคงให้มีการทำสัญญากันขึ้นระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรและฝ่ายเยอรมัน สัญญานี้ได้กระทำขึ้น ณ พระราชวังแวร์ชายน์ ประเทศฝรั่งเศส เรียกว่าสนธิสัญญาแวร์ชายน์ (The Treaty of Versailles) ในวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 1919 โดยในสัญญาได้ระบุว่า

- (1) ให้เยอรมันนีชดใช้ค่าเสียหายที่กองทัพเยอรมันเข้ามายึดประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นเงิน 5,000 ล้านคอลาร์ ในรูปสินค้า พัฒนารัฐบาล และทองคำ
- (2) ชดใช้ความเสียหายของเรือ สินค้าฝ่ายสัมพันธมิตร โดยเยอรมันนี ต้องสร้างเรือรวมระหว่างขั้นน้ำ 2 แสนตันต่อปี เป็นเวลา 5 ปีให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร
- (3) ชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดกับปศุสัตว์ รถไฟ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการรถไฟ และถ่านหิน

(4) เเยรมันนีต้องยกดินแดนต่างๆ ของเยอรมันนีให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร และถูกกำหนดค่าลังทางทหาร เพื่อมิให้เยอรมันนีมีโอกาสมีอำนาจขึ้นมาอีก ค่าเสียหายทั้งหมดคิดเป็นเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 33 พันล้านดอลลาร์ โดยค่าชดใช้ต้องชำระเป็นเงินตราสกุลดอลลาร์สหรัฐเพื่อป้องกันการลดค่าของเงินมาร์คเยอรมันซึ่งค่าเสียหายดังกล่าว เเยอรมันนีต้องชำระให้หมดสิ้นภายในระยะเวลา 30 ปี

ข้อตกลงในสนธิสัญญาแวร์ซาอยส์ นับเป็นภาระหนัก สำหรับรัฐบาลเยอรมันนีในการหาเงินมาชดใช้ค่าเสียหายดังกล่าว รัฐบาลเยอรมัน จึงจำเป็นต้องพิมพ์ชนบทออกมากจำนวนมากเพื่อให้เพียงพอ กับรายจ่ายของรัฐบาล ซึ่งส่งผลทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ยนระหว่างเงินมาร์คกับเงินตราสกุลอื่นๆ ลดลงในปลายปี ค.ศ. 1922 ประเทศเยอรมันนีไม่สามารถชำระเงินให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตรได้ ซึ่งทำให้ประเทศฟรั่งเศส และเบลเยียม ประกาศจะเข้าทำการยึดแครวันรูห์ ในที่สุดฝ่ายสัมพันธมิตรจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหานี้ โดยฝ่ายสัมพันธมิตรยอมลดจำนวนเงิน ผ่อนส่งแต่ละปี และขยายระยะเวลาการชำระหนี้ค่าเสียหายออกไป

อย่างไรก็ตาม เเยอรมันนียังคงประสบปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศอยู่อย่างมาก เช่น ปัญหาการว่างงาน ภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรง (ทำให้เงินมาร์คของเยอรมัน แทนจะไม่มีค่าเลย ในปี ค.ศ. 1923)¹

ในที่สุด ฝ่ายสัมพันธมิตรก็ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ โดยให้เงินกู้แก่ เเยอรมันนี เป็นจำนวน 800 ล้านมาร์ค และให้ประเทศเยอรมันนีออกเงินมาร์กชนิดใหม่ โดยเทียบ มูลค่า 4 มาร์ค เท่ากับ 1 ดอลลาร์ นอกจากนั้นยังได้ให้คำแนะนำในการ แก้ไข สถานการณ์เงินเพื่อรวมทั้งให้ฟรั่งเศสและเบลเยียม ถอนกำลังทหารออกจากแครวันรูห์ของเยอรมันด้วย วิกฤติการณ์ทางการเงินของเยอรมันจึงได้บางเบาลง พอดีๆ ปี ค.ศ. 1930 เกิดภาวะเศรษฐกิจ

¹ อัตราดอกเบี้ยนานาห่วงเงินมาร์คและดอลลาร์ เมื่อปี 1923

ก่อน ค.ศ. 1914 4 มาร์ค เท่ากับ 1 ดอลลาร์ ค.ศ. 1914 14.8 มาร์ค เท่ากับ 1 ดอลลาร์

ค.ศ. 1921 62.6 มาร์ค เท่ากับ 1 ดอลลาร์ ค.ศ. 1923 62,000 ล้านมาร์ค เท่ากับ 1 ดอลลาร์

ตกต่ำทั่วโลก ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรได้ประกาศยุติการชำระหนี้จากเยอรมัน เป็นการชั่วคราวจนกว่าเศรษฐกิจจะดีขึ้น จนถึงปี ค.ศ. 1933 เมื่อ希特เลอร์ได้มีอำนาจ เยอรมันจึงได้ประกาศเลิกปฏิบัติตามสนธิสัญญาแวร์ชาลส์ โดยไม่ยอมจ่ายขาดใช้ค่าเสียหาย ให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตรตั้งแต่นั้นมา

ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรก็ประสบกับวิกฤติการณ์ทางการเงินเช่นกัน เช่น สหรัฐอเมริกาได้ให้เงินยืมแก่ประเทศต่างๆ ไปเป็นจำนวนมาก เมื่อสหภาพแรงงาน สหรัฐอเมริกาจึงได้เรียกหนี้คืน ทำให้ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรหลาย ประเทศ ต้องมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นอีกในขณะเดียวกันก็ต้องบูรณะประเทศของตน ประเทศลูกหนี้สำคัญ ของสหรัฐอเมริกา คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี และเบลเยียม ซึ่งมีบางประเทศ ได้พยายามหาทางหลีกเลี่ยงการชำระหนี้คืน โดยอ้างว่าจะขาดใช้หนี้สินให้แก่ สหรัฐอเมริกา ต่อเมื่อได้รับการชดใช้ค่าเสียหายจากเยอรมันนีก่อน ซึ่งสหรัฐอเมริกาก็ได้ตอบโต้ว่าเงินที่ประเทศเหล่านั้นกู้ยืมจากสหรัฐอเมริกาไม่เกี่ยวข้องกับค่าชดใช้จากเยอรมันนี ประเทศลูกหนี้เหล่านั้นไม่สามารถหาเงินชำระหนี้ให้แก่สหรัฐอเมริกาได้ จึงได้พยายามหารายได้โดยการขายสินค้าให้กับสหรัฐอเมริกา ซึ่งก็ได้รายได้จากการส่งสินค้าออก ไม่นานนัก (เพราะสหรัฐอเมริกาได้กำหนดอัตราภาษีศุลกากรไว้สูงมาก) บางประเทศ ถึงกับต้องขอถูกยืมจากสหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นอีก ระยะใดที่ประเทศลูกหนี้ได้รับเงินผ่อนชำระ จากเยอรมัน ก็จะถอนกำปัปชดใช้คืนให้กับ สหรัฐอเมริกาได้บ้าง

สรุปได้ว่า สหรัฐอเมริกาเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ที่สุดในระยะนั้น และข้อเท็จจริง ยังนี้ เป็นเครื่องยืนยันได้ว่า หลังจากสหภาพแรงงานโลกครั้งที่ 1 ศูนย์กลางอำนาจ ทางเศรษฐกิจ และการเมือง ได้มาอยู่กับสหรัฐอเมริกาโดยสิ้นเชิง